

niti napajališče za živino in kuretnino od tožnikovega mejnega zidu; — in ker nadalje tukaj gre samo za enkratno, obliगतorno odstranitev, ne za trajno služnostno ponavljalno bremensko obveznost, in torej ne dostaje stvarnih predpogojev za služnost ali realno breme ali sploh za ustanovitev knjižne pravice.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Ni obljava „ob turpem causam« niti daritev, ampak povračilo škode, storjene materi po rojstvu otrokovem, ako se oseba, ki je spolno občevala z zakonsko ženo drugega, zaveže prispevati za otroka, čigar zakonskemu rojstvu se ni ugovarjalo po zmislu §-a 158 o. d. z. — Ugovor „ob turpem causam“ (§ 873 o. d. z.)?

V jeseni 1897 se je tožnica poročila z M. T., svojim še sedaj živečim možem. Premožjenja nista obadva imela nobenega in sta se preživljala s tem, kar sta si zaslužila kakor dninarja na delu pri tujih ljudeh. Tožnica je prinesla v zakon otroka, ki ga je imela kakor samica s tujim moškim. Prvi otrok v zakonu je bil rojen leta 1898, drugi pa, imenom Marija, dne 2. julija 1901. Glede tega otroka trdi tožnica, da ni od njenega moža, ampak od toženca. V poletnem času 1900 je hodila ona k tožencu na dnine in le-te so dale povod k intimnemu razmerju. Tožniččin mož je nekaj zvedel o tem in poskrbel, da bi imel dokaz v rokah, ako bi tožnica prišla v drugi stan, ne da bi bilo to posledica njegovega telesnega združenja. Proti koncu meseca septembra 1900 je toženec vsaki dan spolno občeval s tožnico. Kakih 6 tednov po zadnjem telesnem združenju je tožnica prišla skupaj s tožencem. Povedala mu je, da bo njegovo telesno združenje imelo posledice. Toženec ji je takrat dejal, da ji bode dal, če rodi, za enkrat 100 K, potem pa da bode že še dal, kar bode mogel. Kake 3 mesece po porodu ndl. Marije nekega dne, ko ni bil tožniččin mož doma, je prišel toženec k tožnici in, sto-

pivši v sobo, dejal: »Kje je moja hčerka?« Pogledal si je otroka, potem pa rekel: »Že vidim, da je moja.« Tožnica mu je tožila, da ji bo težko živeti, ker mora sedaj še za toženčevega otroka skrbeti. Toženec jo je pa tolažil, naj potrpi, da bode on vse poravnal. Obljubil jej je, da dobi 600 K in še več, da naj bo le tiho, da ne bi ljudje kaj zvedeli in da se ga ne bi gnalo pred sodišče. Vsako leto ga je potem tožnica opominjala na plačilo. Ker se toženec le ni zmenil za to, je šele leta 1909 razodela vso reč svojemu možu. Le-ta je stopil k tožencu in zahteval od njega plačilo obljubljenе vsote. Toženec mu je odgovoril, da pride čez dva dni na njegov dom ter da bo vse poravnal, kar je obljubil plačati. Na podlagi teh navedeb je tožnica zahtevala plačilo zneska 600 K s 5% zamudnimi obrestmi za 3 leta.

Toženec je priznal, da se je s tožnico v kritičnem času večkrat telesno združeval, predlagal je pa zavrnitev tožbe, češ, da ni storil vprašljive obljube. Po porodu ndl. Marije je bil pač pri tožnici ter ji dal 20 K zato, ker je imel z njo opraviti, obljubil pa ni nikakega drugega prispevka. Tudi je ugovarjal da, če bi bil tudi kaj obljubil, ne bi bilo to iztožljivo, ker bi bilo obljubo smatrati za daritev, obljuba daritve brez notarskega pisma pa ne daje tožbene pravice. Tožničin mož ni ugovarjal zakonskemu rojstvu ndl. Marije po zmislu §-a 158 o. d. z., torej je on njen pravi oče in on je zato zavezan skrbeti za tega otroka. Sicer je sporna obljuba protinravna in zato neveljavna.

C. kr. okr. sodišče v Idriji je z razsodbo z dne 17. januarja 1910 opr. št. C I 3/10/3 ugodilo tožbenemu zahtevku iz nastopnih razlogov:

Popolnoma postranska stvar je za razsojo te pravde okolščina, da je ndl. tožničino hčer Marijo, ki se je porodila dne 2. julija 1901, smatrati po zakonu za zakonsko, t. j. hčer tožničinega moža, ker ta ni v roku, ki ga določa § 158 o. d. z., izpodbijal zakonstva otrokovega. Tudi je nemerodajno, da je tožničin mož po §-u 141 o. d. z. zavezan skrbeti kakor oče za tega otroka in mu dajati potreben živež. Tu sploh ne gre za vprašanje, kdo je dolžan preživljati otroka, ampak edino le za to, če je toženčeva obljuba, ako se dokaže, veljavna in iztožljiva, torej za to, če je obljuba, da bo toženec dal tožnici 600 K, obljuba daritve ali ne; kajti, ker je priznано, da se je ta ob-

ljuba storila le ustno, bi bila neveljavna in neiztožljiva, ako se bi bila storila v namenu, da se tožnici kaj podari, ker zakon z dne 25. julija 1871 št. 76 drž. zak. zahteva za veljavnost darilne pogodbe, ki se sklene brez dejanske izročitve, obliko notarskega pisma, ki je v le-tem slučaju ni.

Razmotravati in preiskovati je potemtakem vprašanje, če je toženec storil omenjeno obljubo, da izpolni obvezo, ali pa le v namenu, da kaj podari (*»animo obligandi vel donandi«*).

O tem ni spora, da se je toženec spolno združeval s tožnico v onem kritičnem času, ki govori za očetovstvo ndl. Marije. Tudi ni sporno, da se je v tistem času vršilo telesno združenje med tožnico in njenim možem, četudi trdi tožnica; da to telesno združenje ni bilo popolno.

Dokazano je dalje po zapriseženi tožničini izpovedbi, katero podpira pričevanje njenega moža, da je toženec nekaj časa po porodu ndl. Marije prišel k tožnici, priznal pri tej priliki, da je otrok njegov, ter vsled tožničine tožbe, da ji bode sedaj težje živeti, ker je en otrok več in radi tega ne bode mogla hoditi na dnine, kar bode imelo za posledico manjši zaslužek, — obljubil tožnici 600 K, proseč jo, naj bi molčala, da ne bi ljudje izvedeli o stvari.

O resničnosti tega, da je toženec storil obljubo tako, kakor ravno navedeno, se je sodišče tem bolj prepričalo, ker je toženec sam priznal, da je bil pri tožnici ob omenjeni priliki in ji dal 20 K zato, ker je uvideval, da je potreba in si je mislil, da utegne biti oče otrokov.

Ako se uvažuje, da je tožnica dninarica, toženec pa posestnik, je pač verjetno, da je imel toženec namen, škodo, ki jo je povzročil, popolnoma poravnati. Zato ne more biti nobene dvojbe glede istinitosti vprašljive obljube. Ker je ta dokazana, pretresati je le še, v kakem namenu se je storila. Pri tem se je ozirati na toženčev psihološki stan ob času storitve obljube.

Res je po določitih našega zasebnega prava smatrati, da je vsakemu otroku gotovi oče (*»pater semper certus«*). To načelo se pa niti s stališča medicinske vede, niti občnega naziranja ne priznava. Sicer prenapeto stališče, ki najde izraza v izreku: *»pater semper incertus«*, ni umestno, toliko je pa gotovo v le-tem slučaju, da bi se po vsi pravici moglo dvomiti, je li ndl. Marijo

zaplodil toženec ali tožničin mož. V tem dvomu je bil tudi toženec, ki sam prizna, da je bil mnenja, da je otrok njegov. V tem dvomu je toženec storil sporno obljubo in radi tega ne more biti dvomljivo, v katerem namenu se je obljuba storila. To najbolj pojasni, kar toženec sam navaja: videl je, da je potreba, in mislil je, da je oče. Potreba pa je bila tudi v resnici pri tožnici, ki je navadna dninarica. Vsled poroda otroka se ji je skrčil zaslužek in nastali so novi stroški in izdatki; saj preživež, bodisi tudi novorojenca, ni nikjer zastonj.

Namen tožencev je bil torej ob času storitve obljube ta, da izpolni svojo naravno in pravno dolžnost kakor domnevani oče in se glede dvomljivih pravic tožničnih nasproti sebi enkrat za vselej poravna ali pobota z obljubljeno vsoto (§ 1380 o. d. z.) ter tako odškoduje tožnico za vse kvarne posledice svojega intimnega razmerja.

Torej ni najti v sporni obljubi nikake daritve, ampak pogodbo v obliki poravnave, katere namen je, da se odškoduje tožnica za kvarne posledice toženčevega telesnega združenja s tožnico.

Sporna obljuba se pa tudi ni storila v svrhu, da se izvrši kako nenravno dejanje, kajti to se je bilo davno prej izvršilo. Tudi je ni smatrati za nagrado, kar izhaja že iz prejšnjih razlogov. Zato je ugovor »ob turpem causam« (§ 878 o. d. z.) tukaj neumesten.

Ker tvori tedaj povsem veljavna in dopustna obljuba podlago zahtevi, da se naj toženca obsodi v plačilo zneska 600 K, je tožba povsem utemeljena in ji je bilo ugoditi.

Na toženčev priziv je c. kr. deželno sodišče v Ljubljani z rzsodbo z dne 29. marca 1910 Bc III 40/10-4 potrdilo prvo rzsodbo, pridruživši se pravnemu stališču prvega sodnika.

Vrhovno sodišče z odločbo z dne 7. junija 1910 Rv 262/10-1 ni ugodilo reviziji.

Razlogi.

Revizija se opira na revizijski razlog št. 4 §-a 503 c. pr. r. Ta revizijski razlog je zavisen od dejanske ugotovitve rzsodbe prizivnega sodišča in more izpodbijati uporabo zakona le s sta-

lišča podanih ugotovitev. Glede na te ugotovitve je pa izpodbijanje pravne razsoje neutemeljeno. Revizija smatra vprašljivo pravno opravilo za neveljavno, ker zadeva daritev in je proti dobrim običajem. Nobeden teh ugovorov ni utemeljen v sodbenih ugotovitvah.

Prizivno sodišče je sprejelo stališče prvega sodišča in le-to je ugotovilo, da se je toženec s tožnico telesno združil v času, za katerega velja zakonita domneva očetstva; nadalje da je toženec o priliki, ko je nekaj časa po porodu otrokovem posetil tožnico, priznal očetstvo do otroka in tožnici na njeno tožbo, da ji bo odslej še težavnejše živeti, ker jo bode oviral otrok pri pridobivanju, izjavil, da ji hoče dati podpore 600 K, da le naj molči, da ne izvedo kaj ljudje o tem. Nadalje je razsodba ugotovila, da je toženec imel, storivši obljubo, namen, odškodovati tožnico za njej storjeno škodo.

Ako se te ugotovitve upoštevajo, ni najti v obljubi nikake daritve, kajti namen, poravnati storjeno škodo z obljubljeno dajatvijo, izključi takšno naravo obljube. Brez pomena je pri tem, da ni pristojala tožnici tožbena pravica; za veljavnost obljube zadošča, da se je toženec s svojega stališča čutil zavezanega k odškodnini, če tudi le iz naravnega pravnega naziranja, ter da ni bil v nobeni stvarni ali pravni zmoti. Tudi ni možno z zakonitega stališča utemeljiti, da obljuba odškodnine ni veljavna, ako temelji vzrok odškodnine samo na naravnih obvezah, in sicer radi tega ne, ker, kakor je posneti iz določil §-ov 1432 in 1380 o. d. z., morejo tudi negotovi, dvomljivi in netožljivi zahtevki ustanoviti pravno razmerje, katero ščiti zakon.

Ravno tako ni govora o obljubi »ob turpem causam«. Za nravno nedopustna je smatrati taka dejanja, ki kršijo, če se jih presodi objektivno, nramni zakon. Tega pogoja pa ni tu, ako razsodba ugotovi, da se je obljuba storila za povračilo škode, ki je nastala tožnici vsled otrokovega rojstva. To, da se z denarno dajatvijo odškoduje tožnica za zmanjšano pridobitev zmožnost vsled otroka, ki ga je zarodil toženec, je brez dvojbe npravno dopustno dejanje, akopram je oni stan, ki je merodajen za odškodnino, povzročilo nenravno dejanje.

V kolikor pa revizija uveljavlja, da utemelji nenravno dejanje, to, ker se je hotelo s sporno obljubo preslepiti zakon-

skega moža tožničinega, da bi ne vedel, ali je on oče ali kdo drugi, ni za takšno izpodbijanje temelja v ugotovitvah, kajti takega namena obljube ni ugotovila razsodba, ampak ona le navaja, da je toženec prosil tožnico, naj molči, da ne bi ljudje kaj izvedeli.

Revizijo je bilo torej zavrni.

H. Sturm.

b) Lastnik hiše posega protipravno v posest, ako rabi sobo, v kateri ima služnost stanovanja druga oseba, čeprav je le-ta odsotna (§-a 504, 521 o. d. z.).

Tožnica Antonija K. je izročila z notarskim aktom z dne 13. julija 1906 svoje posestvo vlož. št. 81 k. o. L. tožencu Vincencu K. in si je glasom točke 7 B te pogodbe izgovorila, če bi se ločila iz skupnega oskrbovanja, sobo na levi strani vhoda hiše št. 111 za izključno rabo v svrhu stanovanja, prosti dohod in odhod.

Tožnica je odšla dne 15. avgusta 1908 iz L. in tedaj tožencu rekla, da mu dovoli rabo omenjene sobe, ako ji mesečno plača 4 K najemnine. Ker jej je pa toženec le 3 K najemnine ponudil, je odhajajoč sobo zaklenila in ključ seboj vzela, oziroma ga izročila Tereziji V., kateri je tudi naročila, da naj hodi sobo snažit in zračit.

Toženec je dne 1. aprila 1909 sobo samolastno odprl in jo od tega časa rabil osobito v gostilniške svrhe. Na opomin tožničinega zastopnika, da mora za čas od 1. aprila 1909 do 31. januarja 1910 plačati po 4 krone najemnine, odnosno odškodnine, zanaprej pa opustiti rabo sobe ali pa 4 K mesečno plačevati najemnine, — odgovoril je toženec z dopisom od 5. februarja 1910, da je res bil sobo 1. aprila 1909 odprl, oziroma, da so to storili pivci, katerim je dal ključ od spalne sobe; da je lastnina sobe njegova, da jo vsled tega v odsotnosti tožnice sme ravnotako odpreti, kakor če bi bila tožnica umrla, da ji je pa soba zopet na razpolago, ako pride tožnica domov.

Na podlagi tega dejanskega stanu, ki ga tudi toženec priznava, je trdila tožnica, da ji pristojna izključna raba predmetne sobe za stanovanje, ter da je toženec dolžan držati se te pogodbe, ter se v prihodnje vzdržati vsakega poseganja tako v navedene

njene pravice, kakor tudi v posest te sobe. Zahteva za rabo te sobe po 4 K odškodnine na mesec.

C. kr. okrajno sodišče v Krškem je tožbeni zahtevek zavrnilo iz naslednjih razlogov:

Tožnici pristojna služnostna pravica stanovanja v predmetni sobi. V zmislu §-a 521 o. d. z. je služnostna pravica stanovanja servituta rabe, torej po besedilu §-a 504 o. d. z. in po besedilu §-a 521 o. d. z. služi samo osebni potrebi upravičenca. Kakor pa je iz tožbe same razvidno, stanuje tožnica že od 15. avgusta 1908 v Ljubljani, in radi tega so v zmislu navedenih določb tožničine stanovalne pravice v L. za čas njene odsotnosti postale brezpredmetne, ker med tožničine osebne potrebe, dokler je ona v Ljubljani, ni šteti praznega stanovanja v L.

Pa tudi če bi §-a 504 in 521 o. d. z. določala le obseg, ne pa tudi čas rabe tožničinih služnostnih pravic, je tožbeni zahtevek neutemeljen. Z notarskim pismom z dne 13. julija 1906 se je namreč toženec po določbi 7 B le zavezal tožnici v slučaju ločenega oskrbovanja prepustiti navedeno sobo za stanovanje. Ker toženec, kakor je iz njegovega pisma z dne 5. februarja 1910 razvidno, teh pravic tožnici ne krati in tožnica tudi sama ne navaja, da je bila sobo pri tožencu iz njegove krivde prisiljena zapustiti, se od toženca glede na določbo §-a 1413 o. d. z. ne more zahtevati, da bi tožnici še namestek za sobo plačeval, ako je tožnica sama neče rabiti. Tega tudi beseda »izključno« cit. pogodbe ne more spremeniti, ker se o izključni rabi more le tedaj govoriti, kadar tožnica izgovorjeno sobo tudi res rabi za stanovanje; če pa tožnica zadevne sobe noče rabiti za stanovanje, postanejo lastninske pravice toženca do hiše št. 111 neomejene, in radi tega je toženec v odsotnosti tožnice upravičen rabiti tudi od tožnice izgovorjeno sobo. Beseda »izključno« zamore imeti glede na § 504 o. d. z. le ta pomen, da kadar tožnica izgovorjeno sobo tudi res rabi za svoje stanovanje, toženec te sobe na noben način ne sme rabiti (§ 484 o. d. z.).

Prizivno sodišče je potem s sodbo z dne 1. junija 1910 opr. št. Bc I 63/10-1 priziv tožnice zavrnilo.

Razlogi.

Toženec ni priznal, da ima tožnica pravico, sobo dati drugim v najem, in tudi ni nikdar obljubil, tožnici plačati kako odškodnino. Najemna pogodba se med strankama ni sklenila, torej se tudi ni najemnina določila. Ni torej nobenega zakonitega razloga, določati najemnino po zvedencih. Ako prvi sodnik ni dopustil dokaza po zvedencih o tej okolščini, postopanje v tej točki ni ostalo pomanjkljivo, in prizivni razlog pomanjkljivosti postopanja torej ni utemeljen.

Tožnici je bila soba prepuščena v izključno rabo za stanovanje. Besedo »izključno« je glede na tožnici izgovorjen preživitev le tako razlagati, da sme tožnica to sobo edino le zase rabiti ter da ni dolžna dopustiti, da bi istodobno ž njo še druga oseba rabila ta predmet. To je navaden in primeren izraz za določitev take pravice. V zmislu §-ov 504 in 521 o. d. z. je služnost stanovanja toliko kakor pravica, dele hiše, stanovanju namenjene, rabiti za svojo potrebo. Ako sta si hotela pogodnika ustanoviti še druge pravice glede sobe, bi se to moralo izrecno dostaviti; tega pa nista storila in je torej pravico, pristojeko tožnici glede te sobe razlagati v zmislu navedenih zakonitih določb.

Toženec je, akoravno lastnik te sobe, po pogodbi izključen od sorabe, toda to le toliko časa, dokler izvršuje upravičenka svojo izključno pravico in zares v njej prebiva. Ako se pa tožnica ne poslužuje v istini začasno teh stanovanjskih pravic, tedaj stopi lastnik v svoje pravice in sme v zmislu §-a 508 o. d. z. rabiti dotični predmet in sicer v taki meri, da pri tem ne moti k rabi upravičenega v njegovih še obstoječih pravicah. Takega motenja pa toženec nikakor ni zakrivil ter se je proti upravičenki izrecno izjavil, da je pripravljen vsak trenotek, ko se upravičenka zopet preseli v prepirno sobo, neovirano prepustiti jo ji v izključno rabo.

O najemnih pravicah v le-tem slučaju ne more biti govora; pogodba, sklenjena med strankama, ni najemna pogodba, ker ne vsebuje bistvenih znakov najemne pogodbe, namreč določitve časa in najemnine.

Toženec take pogodbe, kakor jo trdi tožnica, da bi namreč smela le-ta sobo izključno rabiti v takem obsegu, kakor ona trdi, s tožnico ni sklenil; on torej ni zamogel takšne pogodbe pre-

lomiti in tudi ne vsled prestopka pogodbe drugemu škodo povzročiti. Toženec se v opravilo tožnice v njeno korist ni vtikal; tega tožnica v vsej pravdi ni trdila in ravnotako tožnica ni pooblastila toženca, da sme dati sobo v najem. Te trditve v prizivu so novote, na katere se v zmislu §-a 482 c. pr. r. prizivno sodišče ne sme ozirati.

Kako da bi si bil toženec pomnožil premoženje na škodo tožnice, to iz pravde ni razvidno. S tem, da je tožnica prostovoljno zapustila njej v rabo prepuščeno sobo, in da se je toženec poslužil njemu pristoječe lastninske pravice, si toženec ni v škodo tožnice pomnožil premoženja po protizakonitem ravnanju.

Vrhovno sodišče je na revizijo tožnice z razsodbo z dne 3. novembra 1910 opr. št. Rv VI 363/10-1 za pravo spoznalo:

I. Toženi Vincenc K. je dolžan priznati, da pristojna tožnici glasom notarskega akta z dne 13. julija 1906 izključna raba sobe na levi strani vhoda hiše št. 111 v L. v svrhu stanovanja.

II. Toženec je dolžan držati se zgoraj označene pogodbe in v prihodnje opuščati vsako poseganje v predmetne tožničine pravice, kakor tudi v posest te sobe.

III. Toženec je dolžan povrniti tožnici del stroškov vseh treh instanc.

IV. V ostalem se pa reviziji ne ugodí.

Razlogi.

Kolikor izpodbija revizija pravno presojo stvari po prizivnem sodišču z revizijskim razlogom št. 4 §-a 503 c. pr. r., se ji ne more odrekati upravičenosti glede zavrnitve tožbenega zahtevka ad I.

Vsled odsotnosti tožnice iz L. toženec nikakor ni bil upravičen, poseči v pravni krog tožnice, odkleniti vrata v sporno sobo in le-to okupirati (v posest vzeti) ter porablјati v gostilniške namene; kajti tudi za časa njene odsotnosti je obstajala njena pravica dalje, to tem bolj, ker je sobo zaklenila in ključ seboj vzela in je spričo tega upravičena zahtevati, da dobi sobo v trenotku, ko se vrne, v takem stanu, kakor jo je zapustila.

To pa ni mogoče, če porablјa toženec sobo zase in v gostilniške namene, in že iz tega izhaja neupravičenost toženčevega

poseganja. Ako je toženec — kakor trdi — pripravljen prepustiti tožnici, ko se vrne, sobo v prosto izključno rabo, se s tem niti ne odpravi, niti ne zmanjša protizakonitost njegovega poseganja.

Drugačna je pa stvar z istočasno zahtevanim povračilom, ki je formulirano v tožbenem zahtevku pod 2.), ko tožnica zahteva od toženca odškodnino za rabo sobe in sicer po 4 K na mesec.

V tem oziru je tožbeni zahtevek napačen, kajti tožnica v pravdi ni trdila, tem manj pa dokazala, da bi ji bila nastala škoda vsled tega, ker je toženec sobo v posest vzel (okupiral). V tem oziru se ni, kar se priznava, med strankama sklenil nikak dogovor. V tej točki torej ni bilo ugoditi reviziji. K.

c) Zapuščinska razpravna inštanca je poklicana razsojati tudi o vprašanju, ali je ugasnil naslov dedne pravice vsled tega, ker se je dedič dedščini odpovedal. (§ 799 o. d. z., §-i 121, 124, 125 zap. pat.)

Zapustnik N. je ostavil oporoko, v kateri je glede sina Viljema odredil, da naj se mu izročita zadolžnici po 26.000 kron in 28.500 kron, ter razen tega naj dobi 11.500 kron iz vrednosti zapuščine v gotovini; slednjič stoji v oporoki: »Ako se prišteje k temu še v letu 1899 vzeto, prilično 5000 K znašajočo gotovino, pride njegov dedni delež na 45.000 K.« Ena izmed hčera naj dobi le nujni delež, preostala dva otroka Viktor in Eleonora dedujeta vse ostalo zapuščinsko premoženje — med drugim tudi v deželni deski vpisano posestvo — vsak polovico.

Dne 1. junija 1910 izjavil je Viljem N., da soglaša z dedno prijavo Viktorja in Eleonore N. do polovice zapuščine in da je za svojo osebo s pripalimi mu volili zadovoljen in odpravljen; le pravico do neobremenjenega nujnega deleža si je pridržal. Deželno sodišče je gori omenjeni dedni prijavi in izjavo Viljema N. sprejelo, in glede le-te smatralo, da se je Viljem N. ž njo dedni pravici odpovedal.

Dne 29. septembra 1910, ko je zapuščinska razprava še tekla, pa je Viljem N. to svojo izjavo preklical in svojo dedno pravico uveljavil, in sicer za slučaj, če se spozna, da vsebuje oporoka glede njega postavitev dediča, na podlagi pismene oporoke, in če pa na podlagi zakona, ter je storil pogojno dedno

prijavo do ene tretjinke zapuščine in predlagal, da se jo vzame v vednost in pri nadaljni zapuščinski razpravi tudi vpošteva.

Deželno sodišče v G. je zavrnilo to dedno prijavo.

Višje deželno sodišče v G. pa je rekurzu Viljema N. ugodilo in prvemu sodišču zaukazalo, da naj uvede o nasprotujočih si dednih izjavah postopanje po §-ih 125 in nasl. zap. pat., iz nastopnih razlogov:

Po §-u 799 o. d. z. mora vsakdo, ki hoče vzeti dedščino v posest, izkazati vsekakor pravni naslov svoje dedne pravice. Ali stvar razpravne inštanice ni, ob oddani dedni prijavi sami odločati, ali naslov dedne pravice, ki se nanj dedič sklicuje, v konkretnem slučaju pravno obstoja ali pa je pravno neveljaven, ker je drugi dedni interesent izkazal se z močnejšo dedno pravico. O pravoveljavnosti naslova dedne pravice odločuje, ako je več nasprotujočih si dednih izjav podanih, brez izjeme edino le pravdno sodišče (§ 2 št. 7, § 125 nasl. zap. pat.). Baš tako malo kakor o pravoveljavnosti naslova dedne pravice sme razpravna inštanca v svojem delokrogu odločati o ugasnitvi naslova dedne pravice vsled odpovedi dedovanja, odnosno o pravoveljavnosti preklica take izjave, ki je bila tekom razprave oddana in vsebuje po mnenju razpravne inštanice odpoved dedovanja. Ker sta se Viktor in Eleonora N. priglasila k dedščini vsak na polovico na podlagi oporoke, in ker je Viljem N. navzlic svojim prejšnjim izjavam, da je odpravljen, prijavil svojo dedno pravico do ene tretjinke bodisi na podlagi oporoke, bodisi na podlagi zakona, dane so nasprotujoče si dedne prijave, ter je tudi v tem slučaju uvesti postopanje po §-ih 125 nasl. zap. pat.

Vrhovno sodišče pa je vsled revizijskega rekurza Viktorja in Eleonore N. z odločbo z dne 29. novembra 1910, o. št. R VI 360/10-1 zopet uveljavilo sklep prvega sodišča.

Razlogi.

Bistveni pogoj dedne prijave je izkazanje naslova dedne pravice (§ 799 o. d. z.). Nazor rekurznega sodišča, da sme edino le pravdno sodišče obstoj naslova dedne pravice presojudati, je v nasprotju z odredbami §-ov 121, 124 zap. pat., po katerih sme razpravni sodnik dedne prijave le tedaj sprejeti, kadar je do-

kazan naslov dedne pravice, ki se more vsekakor tudi naknadno izvesti, in po katerih je dolžnost razpravnega sodnika, da preizkusi obstoj zunanjih formalnih pogojev glede obstoja dedne pravice. V danem slučaju je Viljem N. sporazumno z ostalimi dednimi udeleženci podal izjavo, da je s pripalimi mu volili odpravljen, da zahteva le nujni delež in da dedna prijava Viktorja in Eleonore N. do polovice zapuščine ustreza zapustnikovi volji. Ta odpoved dedovanja je bila od razpravnega sodnika sprejeta, postala je sopodlaga zapuščinske razprave in tako so že prijavljeni dediči pridobili pravice, katerih se jim enostransko ne more več vzeti. Ko se je Viljem N. pozneje za dediča prijavil, je bilo spričo njegove, že navedene dedne odpovedi po listini izkazano, da nima naslova za dedno pravo, in zato njegove naknadne prijave k dedščini razpravni sodnik po pravici ni sprejel; pri tem pa materialnih pogojev za pravno veljavnost dedne odpovedi ni bilo preizkušati, ker to ne bi bilo več v okviru pravic razpravne inštanice.

Dr. M. D.

Kazensko pravo.

Neresnične navedbe, ki se značijo formalno za izpovedbo priče, materialno pa za opravičbo krivde iste priče, niso predmet hudodelstva po §-u 199 a) k. z.

Josip L., oče ndl. Marije L., je tožil Lizo A. radi razžaljenja časti, ker je rekla o Mariji L., da je »malopridna ženska«. Obtoženka A. je nastopila dokaz resnice, češ Marija L. je pisala 3 brezimna, silno žaljiva pisma deloma njej, obtoženki, deloma njenemu možu, a to opravičuje izrečeno očitjanje. O tem je bilo več ljudi zaslišanih, ki bi utegnili biti pisci tistih pisem, namreč J. V., Makso B. in pa Katarina B. Vsem tem pričam se je dala prilika, poslužiti se pravice §-a 153 k. pr. r. Katarina B. je izpovedala brez prisege, da pisem ni pisala in da tudi ne ve, kdo je to storil.

Postopanje glede razžaljenja časti končalo se je s častnimi izjavami.

Primer a pisav pa je pokazala, da utegne vendar le Katarina B. biti tista, ki je brezimna pisma pisala. Uvedle so se

zoper njo poizvedbe in v resnici je zdaj priznala, da je ona storilka, češ, bala se je to pred sodiščem povedati, ker je imela strah pred svojim soprogom, orožniškim stražmešтром. Državno pravdnístvo jo je nato obtožilo hudodelstva po §-u 199 a) k. z., deželno sodíšče v l. pa jo je s sodbo z dne 23. marca 1909 spoznalo za krívo v zmislu obtožbe. Sodba je ostala brez redne pritožbe in stopila v moč.

Generalna prokuratura pa je naperila ničnostno pritožbo v obrambo zakona in nato je vrhovno, kasacijsko sodíšče spoznalo, da citirana sodba krši zakon in se zaradi tega v polnem obsegu razveljavi ter obtoženka oprosti vsake krivde in plačila stroškov.

Razlogi.

Sodba je pravnopomotna. Po pravici ni prvo sodíšče upoštevalo razloga, da je krivda radi neodoljive sile izključena, s čimer se je obtoženka največ opravičevala, češ, da se je bala svojega moža, ako bi le-ta zvedel, da je ona sramotilna pisma pisala. Odločilne važnosti pa je in govori v prid obsojenke, da se znači pod obtožbo §-a 199 a) k. z. stoječa izpovedba le po svoji obliki za sodno pričevanje, dočim je v resnici, kakor se je stvar pozneje izkazala, materijalno, to se pravi po svoji vsebini le opravičba obdolženke. Pravzaprav ne vsebujejo pod obtožbo stavljene besede ničesar drugega, nego prosto zanikanje, da ni pisala tistih pisem, ki ustanavljajo kazenski učin v zmislu XII. poglavja 2. dela kazenskega zakonika in od kojih je bilo zadnje pismo le osem dni pred izpovedbo odposlano.

Kakor je torej gotovo, da je obtoženka zakrivila kaznjivo dejanje razžaljenja časti, tako malo bi bilo upravičeno, da bi se ji pripisala odgovornost za hudodelstvo, ker ni svojega kaznjivega dejanja pripoznala.

Vsled tega je bilo ugoditi ničnostni pritožbi po §-u 33 k. pr. r. in postopati v zmislu §-a 292 k. pr. r.

Prip. priobč.: Žal, da se razlogi kar nič ne dotaknejo vprašanja, kak pomen naj ima pri tem naziranju določba §-a 153 k. pr. r.

Dr. M. D.

